

двохчинниковому аналізі це буде добуток капіталоозброєності праці одного працівника і рівня рентабельності основних засобів; при трьохчинниковому аналізі – добуток капіталоозброєності праці одного працівника, питомої ваги активної частини основних засобів і рівня рентабельності активної частини основних засобів; при чотирьохчинниковому аналізі – добуток капіталоозброєності праці одного працівника, питомої ваги активної частини основних засобів, капіталовіддачі активної частини основних засобів рівня рентабельності продукції тощо.

Шляхом застосування до наведених вище детермінованих моделей методу ланцюгових підстановок, пропонується обчислювати кількісний вплив зазначених чинників на загальну зміну досліджуваного показника рівня прибутковості праці. При цьому варто підкреслити, що цей метод передбачає послідовну заміну показника попереднього (базового) періоду на показник звітного періоду, а саме: спочатку замінюють кількісні показники, а лише потім якісні. Зіставлення результату кожного наступного розрахунку (підстановки) з попереднім дає змогу визначити величину впливу окремих чинників на результативний показник [1, 2].

Наведена методика чинникового аналізу рівня прибутковості праці дає можливість кількісно оцінити вплив кожного з чинників на його зміну, виявити резерви подальшого зростання абсолютної величини даного показника, використати результати такого аналізу при прийнятті і обґрунтуванні відповідних управлінських рішень.

Література

1. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 440 с.
2. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: навч. Посібник / В. О. Костюк; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 245 с.

ЧИННИКОВИЙ АНАЛІЗ РІВНЯ ПРИБУТКОВОСТІ ВИРОБНИЧОГО УСТАТКУВАННЯ

В. О. КОСТЮК, канд. екон. наук, доц.

доц. кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку

Є. С. НІЖНИК, студ.

А. О. РУДЕНКО, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Технічному потенціалові підприємства належить провідна роль у розв'язанні науково – технічних і організаційно – економічних завдань, щодо досягнення намічених кінцевих результатів господарювання (обсяг

виробництва продукції, прибуток). Ступінь забезпечення підприємства виробничим устаткуванням та раціональне його використання значною мірою визначають технічний рівень виробництва, характеризують ефективність використання техніки і технології, створюють належні умови для високої конкурентоспроможності того чи іншого суб'єкта господарювання. Виробниче устаткування являє собою матеріально-технічну базу виробництва, фундамент його вдосконалення й розвитку. Це відбувається шляхом нарощування технічного потенціалу підприємства (екстенсивно), а також за рахунок підвищення ефективності його використання (інтенсивно).

Для аналітико-синтетичної оцінки ефективності використання виробничого устаткування пропонується використовувати узагальнюючий показник «рівень прибутковості виробничого устаткування», який рекомендується обчислювати шляхом ділення отриманого прибутку на чисельність фактично діючого устаткування. За умов ринкової економіки значно зростає роль чинникового аналізу цього показника, тобто визначення абсолютного і відносного впливу найважливіших чинників на його відхилення від базисної (бажаної) величини.

З погляду на це, пропонується у процесі чинникового аналізу прибутковості виробничого устаткування використовувати таку мультиплікативну модель цього показника, що являє собою добуток наступних чинників: кількості відпрацьованих діб одиницею виробничого устаткування (відношення відпрацьованих устаткуванням верстато-діб до кількості фактично діючого устаткування), коефіцієнта змінності роботи устаткування (відношення загальної величини відпрацьованих устаткуванням верстато-змін до відпрацьованих верстато-діб), середньої тривалості зміни (відношення загальної величини відпрацьованих устаткуванням верстато-годин до відпрацьованих верстато-змін), середньогодинної продуктивності одиниці виробничого устаткування (відношення обсягу виробництва продукції до загальної величини відпрацьованих устаткуванням верстато-годин), рівня рентабельності продукції (відношення величини отриманого прибутку до обсягу виробництва продукції).

Розрахунок впливу вказаних чинників на загальну зміну рівня прибутковості виробничого устаткування пропонується здійснювати за допомогою методу ланцюгових підстановок, який дає можливість зробити таке обчислення шляхом поступової заміни базисної величини кожного чинникового показника в обсязі досліджуваного результативного показника на фактичну величину у звітному періоді. З цією метою визначають ряд умовних величин аналізованого показника рівня прибутковості виробничого устаткування ,які враховують зміну спочатку одного, потім двох, трьох і наступних чинників, допускаючи, що інші чинники не змінюються. Порівняння величини досліджуваного показника до і після зміни (підстановки) рівня того чи іншого чинника дає змогу елімінувати вплив усіх чинників, крім одного, і визначити його вплив на загальну зміну

аналізованого показника рівня прибутковості виробничого устаткування [1; 2].

Слід замітити, що від’ємний результат впливу окремих чинників можна розцінювати як невикористаний резерв подальшого підвищення ефективності використання виробничого устаткування на підприємстві.

Перевага наведеної методики чинникового аналізу рівня прибутковості виробничого устаткування полягає в тому, що застосування її на практиці дає можливість врахувати взаємозв’язок окремих елементів зазначеної детермінованої моделі, зокрема обсягу виробництва продукції, часу роботи машин і устаткування, а також прибутку. Це позитивно відбивається при прийнятті і обґрунтуванні управлінських рішень щодо планування й прогнозування на майбутній період результативних показників діяльності підприємства.

Література

1. Доля В. Т. Экономический анализ: теория и практические методики: учеб. пособие / В. Т. Доля. – Київ : Кондор, 2003. – 208 с.
2. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: навч. посібник / В.О.Костюк; Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 245 с.
3. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник / Г. В. Савицька. – Київ : Знання, 2004. – 654 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТРУДОВОГО І ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЙОГО КІНЦЕВИЙ ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ

В. О. КОСТЮК, канд. екон. наук, доц.,
доц. кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та
регіонального розвитку

В. І. ПОДОЛЬСЬКА, студ.

Д. В. ЩЕРБАНЬ, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Найважливішим узагальнюючим показником, що характеризує кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства є прибуток. Від величини прибутку залежить формування оборотних активів, виконання зобов’язань перед бюджетом, платоспроможність підприємства. Саме прибуток в умовах ринкових відносин складає основу економічного розвитку підприємства, забезпечуючи його життєдіяльність. На зміну цього показника впливають різноманітні трудові і техніко-експлуатаційні чинники, зокрема фактори, які характеризують трудовий й технічний потенціал підприємства.